

بررسی نور در معماری سنتی ایران در دو اقلیم گرم و خشک و سرد

سولمازبنی اسدی^{1*}، الهام انجم شجاع²، محمدمهدی مهران³

1-دانشجو فوق لیسانس معماری، دانشگاه آزاداسلامی، رفسنجان، ایران، soomlaz.b74@gmail.com

2-دانشجو فوق لیسانس معماری، دانشگاه آزاداسلامی، رفسنجان، ایران، elham.anjomshoa12@gmail.com

3-استادیار هیئت علمی معماری، دانشگاه آزاداسلامی، رفسنجان، ایران، M.mehdi.mehran@gmail.com

چکیده

نور یک عنصر پراهمیت و ضروری در معماری می باشد که زندگی ما را تحت تاثیر قرار می دهد. نور و معماری بسیار به هم وابسته اند و در معماری سنتی ایران می توان اهمیت نور را در همه فضاها مشاهده کرد. عناصر زیادی همچون ارسی ها، پنجره ها، شباک، روزن و...را در فضاهای معماری سنتی مشاهده می کنیم که برای تعامل با نور آفریده شده اند. اما امروزه به دلیل پیشرفت تکنولوژی و تکیه بر آن به فراموشی سپرده شده اند. در هنر معماری نور یکی از اجزایی است که در کنار عناصر و مفاهیم دیگر از قبیل ساختار، نظم فضایی، مصالح، رنگ و...مطرح می شود. هدف این تحقیق بررسی نور در خانه های سنتی ایران و تحلیل آن در نمونه های خانه حیدرزاده و خانه طباطبایی در دو اقلیم گرم و خشک و سرد می باشد. این تحقیق به روش تحلیل-توصیفی است و روش جمع آوری اطلاعات از طریق مطالعه کتابخانه ای که به این مسئله پرداخته اند صورت پذیرفته است که نتایج این تحقیق نشان می دهد نور هر اقلیم تنها به همان جا تعلق داشته و ویژگی مکانی مخصوص به خود را دارد. هر دو اقلیم درون گرا هستند و هیچ بازشویی در دیوارهای خارجی نمی توان یافت در حالیکه نمای درونی پر از پنجره هایی است که به حیاط مرکزی روی دارند.

کلمات کلیدی: نقش نور، نور مصنوعی، نور طبیعی، معماری سنتی، اقلیم

1- مقدمه

نور: نور جزئی از ذات زندگی بوده و در بسیاری از فرهنگ ها من جمله ایران نور یا خورشید به عنوان منبع نور عنصری خدایی محسوب می شود و آن را ارج نهاده اند[1]. از دیدگاه روانشناسی نیز وجود نور، میتواند عاملی محرک و انرژی بخش باشد. نور به دلیل ویژگی روشنایی بخش خود همیشه نماد زندگی، شادی و سعادت بوده است[2]. نور سرچشمه تمام هستی است. در همان حال که به سطح چیزی برخورد می کند به آنها شکل می دهد. اولین شرط برای ادراک هر نوع بینایی نور است. در تاریکی مطلق ما نه فضا، نه فرم و نه رنگ را می بینیم زیبایی که به چشم می آید از پرتوهای نور و روشنایی است وگرنه در تاریکی، زیبایی مفهومی ندارد [3].

معماری ایرانی سرشار از حضور نور است. به طوری که می توان گفت تار بناهای سنتی با پود نور آمیخته است [4]. قاعدتا باید انتظار داشت که عمده ترین کار را در معماری نور انجام می دهد. نور در این معماری تنها یک وظیفه کاربردی ندارد، نقش آن حتی به آفرینش زیبایی هم محدود نمی شود، بلکه حقیقت معماری را می سازد. معماری ایرانی نیز از نور به عنوان عنصری کاربردی در